

MUISTIO MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTON JOHTOKUNNAN EHDOTUKSESTA (21.12.2021) VUODEN 2022 KÄYTTÖSUUNNITELMAN VAHVISTAMISEKSI JA TAKAUSLUOTTOJEN MÄÄRÄN RAJAAMISEKSI

YLEISTÄ

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmakauden 2014–2020 toimeenpano käynnistyi vuonna 2015. Vuodesta 2015 lähtien EU:n osarahoittamat aloitus- ja investointiavustukset on myönnetty valtion talousarvion momentilta 30.10.40 ja maaseutuohjelman mukainen kokonaan kansallinen lisärahoitus maatilatalouden kehittämisrahastosta. Rahoituskauden viimeisenä vuotena 2020 investointikohteita siirrettiin yhä enemmän kansallisesti rahoitettavaksi maatilatalouden kehittämisrahastosta.

Parhaillaan Euroopan unioni on valmistelemassa uutta, vuosia 2021-2027 koskevaa tukiohjelmakautta, jonka myötä uudistuvat Euroopan unionitason säädökset sekä monivuotinen rahoituskehys. Kansallisesti toiminnan linjauksista päätetään Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (CAP27) seuraavan rahoituskauden kansallisessa strategiasuunnitelmassa ja sitä koskevissa rahoitusratkaisuisa. Rahoituskausien väliin muodostui siirtymäkausi vuosina 2021 ja 2022. Parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2220/2020 mukaan siirtymäkaudella noudatetaan rahoituskauden 2014-2020 säädöksiä ja voidaan käyttää rahoituskauden 2021-2027 määrärahoja.

Valtion vuoden 2022 talousarvio ei sisällä maatilatalouden kehittämisrahastoon siirrettävää määrärahaa.

Maatilatalouden kehittämisrahaston rahoitustoiminta painottuu tukiin ja takauksiin. Valtionlainoja on mahdollista hakea porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilain sekä kolttalain mukaisiin kohteisiin.

Maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2022 käyttösuunnitelman vertailu vuoden 2021 käyttösuunnitelmaan on esitetty käyttösuunnitelmakohdittain liitteenä 1.1. olevassa taulukossa. Käytettävissä olevien varojen osalta vuoden 2021 tuloja koskevat luvut ovat käyttösuunnitelmaa annettaessa saatavilla olleita arvioita, lopulliset luvut selviävät vasta vuoden 2022 alkupuolella tilinpäätöksen yhteydessä.

KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT TULOT

Käytettävissä olevien varojen eli tulojen määrä perustuu maatilatalouden kehittämisrahaston toiminta- ja taloussuunnitelman 2023–2026 yhteydessä tehtyyn arvioon. Kehittämisrahastolla arvioidaan vuonna 2022 olevan käytettävissään tuloja yhteensä 103,30 miljoonaa euroa.

MENOT

Vuoden 2022 käyttösuunnitelmaan esitetään varattavaksi varoja kaikkiaan 18,71 miljoonaa euroa. Sijoitusmenojen osuus tästä on 3,15 miljoonaa euroa ja kulutusmenojen 15,65 miljoonaa euroa.

Sijoitusmenot jakautuisivat niin, että maanhankintaan varattaisiin 2,70 miljoonaa euroa ja porotalous-, luontaiselinkeino- ja kolttalainoihin 0,45 miljoonaa euroa.

Kulutusmenoista 5,3 miljoonaa euroa kohdistuisi rakennetukiavustuksiin. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoitus- ja rakennetukilakien sekä kolttalain mukaisesti avustuksiin osoitettaisiin 2,3 miljoonaa euroa avustusvaroja noudattaen kuitenkin komission päätöstä (C(2016) 1752 final, 31.3.2016), jossa perinteisten porotalousjärjestelmien investointitukiin ja ylläpitoon kansallisen tuen enimmäismääräksi on asetettu enintään 2,0 miljoonaa euroa.

Peruskuivatus toimintaan kohdennettaisiin avustusvaroja 3,0 miljoonaa euroa.

Kulutusmenojen kohtien 2–8 määrärahat perustuvat kussakin menokohteessa arvioituun tarpeeseen. Tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varattaisiin 5,86 miljoonaa euroa, joista maa- ja elintarviketalouden tutkimushankkeisiin 5,0 miljoonaa euroa. Vakuustoiminnan menojen arvioidaan olevan enintään 3,0 miljoonaa euroa.

VALTIONTAKAUSTEN MÄÄRÄ

Maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007) ja poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) mukaan valtiontakauksen kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 110 miljoonaa euroa. Em. lakien nojalla myönnettyjen valtiontakausten kohteena olevien lainojen jäljellä oleva pääoman arvioidaan olevan vuoden 2021 lopussa noin 80,0 miljoonaa euroa, määrä tarkentuu maatilatalouden kehittämisrahaston tilinpäätöstietojen valmistuttua.

Maatiloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain (922/2016) sekä valtiontakauksista maatilojen maksuvalmiuslainoihin annetun lain (232/2019) mukainen valtion takaama lainamäärä tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville maatalousyrittäjille arvioidaan olevan vuoden 2021 lopussa noin 35,0 miljoonaa euroa.

Maatalouden rakennetuista annetun lain ja poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain nojalla myönnettyjen uusien valtion takaamien lainojen määräksi ehdotetaan vuonna 2022 enintään 15,0 miljoonan euron takausvaltuutta. On oletettavaa, että nyt esitetty myöntämisvaltuus pystytään jakamaan osissa vuoden 2022 aikana. Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskuksille tapahtuvan myöntämisvaltuuksien jaon yhteydessä varmistetaan valtiontakausten kohteena olevien lainojen jäljellä oleva sekä voimassa olevan lainsäädännön sallima pääoma. Maatalouden rakennetukien mukaisten investointien turvaamiseksi myönnettyjen takausten rahastolle aiheuttama tappioriski vaikuttaa olevan verrattain pieni.

Raaka-aineiden maailmanmarkkinoilla on parhaillaan käynnissä erittäin poikkeuksellinen kysynnän ja tarjonnan häiriötilanne. Tämä on johtanut hintojen merkittävään nousuun niin energian (öljy, maakaasu, sähkö) kuin globaaleiden raaka-aineiden ja energiaan suoraan kytkeytyvien maatalouden lannoitteidenkin osalta. Uhkana on, että akuuttien kannattavuus- ja maksuvalmiusongelmien vuoksi osa maatiloista joutuu lopettamaan tuotantonsa, vaikka niillä arvioitaisiin olevan pitkän aikavälillä olevan edellytyksen kannattavaan toimintaan. Tuotannosta luopuminen vaikuttaa kotimaisen ruuantuotantoon ja huoltovarmuuteen.

Liitteenä olevan selvityksen (liite 1.2.) ja edellä esitetyn perusteella maatalojen maksuvalmiuslainoille annetun lain nojalla myönnettyjen uusien valtion takaaminen lainojen määräksi ehdotetaan vuonna 2022 enintään 40,0 miljoonan euron takausvaltuutta. Valtiontakauksen myöntämisen ehtona on, että takauksen saajan harjoittamalla maatalouden tuotantotoiminnalla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan ja, että takauksen saaja on tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa toimintaympäristön muutosten (markkinahäiriöiden) tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi.

Valtiontakauksista mahdollisesti aiheutuvat menot maksetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Rahaston taloudellisen aseman turvaamiseksi ja takaustappioihin varautumiseksi rahastoa on tarpeen pääomittaa valtion vuoden 2022 ensimmäisessä lisätalousarviossa määrällä, joka vastaa arviota käyttöönotettavien maksuvalmiuslainojen takausvastuiden rahastosta korvattavaksi tulevasta määrästä. Tähän liittyen hallituksen 17.11.2021 vuoden 2022 täydentävän talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä on tehty pöytäkirjamerkintä:

”Maatalouden äkillisesti heikentyneen kannattavuus- ja maksuvalmiustilanteen vuoksi maa- ja metsätalousministeriö (MMM) selvittää valtiontakauksista maatalojen maksuvalmiuslainoille annetun lain (232/2019) mukaisten maatalouden maksuvalmiuslainojen valtiontakausten käyttöönottoa vuoden 2022 alusta lähtien. Takaukset rahoitettaisiin maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) varoista. Selvityksen pohjalta valmisteltu ehdotus uusien kannattavuus- ja maksuvalmiustilanteen vuoksi myönnettyjen takausten määrästä tuotaisiin valtioneuvoston raha-asianvaliokunnan käsiteltäväksi Makeran vuoden 2022 käyttösuunnitelmaa koskevan ehdotuksen yhteydessä.

Maatalouden maksuvalmiuslainojen valtiontakausten käyttöönotto edellyttää Makeran taloudellisen aseman turvaamiseksi ja takaustappioihin varautumiseksi rahaston pääomittamista valtion vuoden 2022 ensimmäisessä lisätalousarviossa määrällä, joka vastaa arviota käyttöönotettavien maksuvalmiuslainojen takausvastuiden rahastosta korvattavaksi tulevasta määrästä.”

EHDOTUS

Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta esittää, että maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2022 käyttösuunnitelman ja rajaisi niiden lainojen määrän, joille voidaan vuonna 2022 myöntää valtiontakaus, liitteenä 2 olevan esityksen mukaisesti.

Vuoden 2022 käyttösuunnitelmaa ja uusien takausluottojen myöntämisen rajaamista on mahdollisuus myöhemmin muuttaa, mikäli siihen syntyy vuoden 2022 aikana tarvetta.

LIITTEET

Liite 1.1. Taulukko: Ehdotus maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2022 käyttösuunnitelmaksi

Liite 1.2. Hallituksen 17.11.2021 vuoden 2022 täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä tehdyn pöytäkirjamerkinnän mukainen selvitys: Selvitys valtiontakauksista maatalojen maksuvalmiuslainoille annetun lain (232/2019) mukaisten maatalouden maksuvalmiuslainten valtiontakausten käyttöönotosta vuoden 2022 alusta lähtien

Liite 2. Päätösehdotus maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2022 käyttösuunnitelmaksi